

12. MUITA KESKEISIÄ MIELENTERVEYSHÄIRIÖITÄ

RIIPPUVUUDET

- **Päihderiippuvuus** tai **päihdehäiriö**: voimakas tai pakonomainen halu käyttää jotain ainetta ja vaikeus hallita käyttöä
  - ongelmakäyttö alkaa usein **elämishakuisuudesta**
  - käytön muuttuessa ongelmalliseksi päihdettä käytetään **impulsiivisesti**
  - lopulta käyttö muuttuu **pakonomaiseksi** (kompulsiiviseksi)
- **Toiminnallinen riippuvuus**: kohdistuu mielihyvää tuottavaan toimintaan
  - esim. rahapelaamista tai seksuaalista yliaktiivisuutta
- Riippuvuuden taustalla usein jokin muu mielenterveyden häiriö
  - riippuvuutta aiheuttavalla asialla yritetään hoitaa esim. ahdistusta tai masennusta

SYÖMISHÄIRIÖT

- **Syömishäiriöt:** syömiseen, ruokaan, painoon tai liikuntaan liittyvät pakkoajatukset ja niihin liittyvä epätyypillinen käytös
  - usein keino, jolla ihminen yrittää hallita ahdistusta
  - voi antaa kokemuksen hallinnan tunteesta, mutta ei ratkaise itse ahdistavaa asiaa
- **Erilaisia syömishäiriöitä**
  - **anoreksia eli laihuushäiriö:** pakonomainen laihduttaminen
  - **bulimia eli ahmimishäiriö:** keskeistä ahmiminen ja siihen liittyvä pakonomainen oksentelu
  - **ahmintahäiriö:** suurien ruokamäärien pakonomainen ahmiminen
- Syömishäiriöt ovat vaarallisia: jopa 5 % anoreksiaan sairastuneista menehtyy

PSYKOOSIT

- **Psykoosi:** tila, jossa todellisuudentaju on vakavasti heikentynyt
  - vaikea erottaa, mikä on totta ja mikä ei
- **Psykoosin oireet**
  - **positiiviset oireet:** normaaliin psyykkiseen toimintaan verrattuna ylimääräisiä oireita, esim. harhaluulot tai aistiharhat
  - **negatiiviset oireet:** puutosoireita, esim. tunteiden latistumista tai aloitekyvyttömyyttä
- **Lyhytkestoinen psykoosi** voi kestää päivästä kuukauteen
- Pitkäaikaisia psykoosisairauksia esim. **skitsofrenia**

PERSOONALLISUUSHÄIRIÖT

- **Persoonallisuushäiriö:** pitkäkestoinen ja jäykkä ajatus- ja käyttäytymismalli, josta aiheutuu henkilölle kärsimystä ja haittaa
  - alkaa usein nuoruudessa tai nuorena aikuisiässä
  - taustalla voi olla mm. lapsuuden kaltoinkohtelua tai vanhempien mitätöivää suhtautumista
- **Persoonallisuushäiriöt ICD-11-luokituksessa**
  - negatiivinen emotionaalisuus
  - epäsosiaaliset piirteet
  - kyvyttömyys tai haluttomuus hallita impulsseja
  - pakonomaisuus tai vaativuus
  - irrallisuus tai välinpitämättömyys